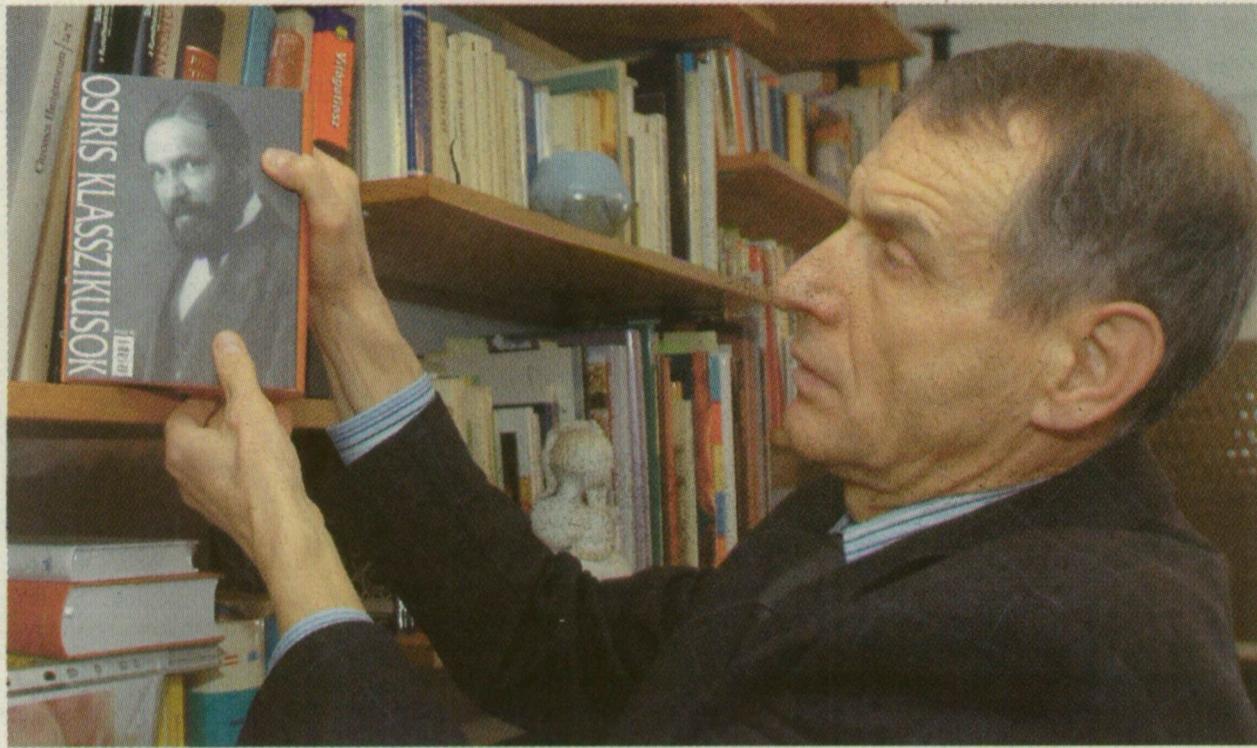

JANUÁRTÓL JUHÁSZ GYULA ÉS JÓZSEF ATTILA VERSEI IS SZABADON FELHASZNÁLHATÓK

Nem sokat hoz a szerzői jog

THÉKES ISTVÁN: MINDIG MEGEGYEZÉSRE TÖREKSZEM A FELHASZNÁLÓKKAL

Fotó: Karnok Csaba

Bárki szabadon felhasználhatja januártól Juhász Gyula és József Attila műveit, mert idén letelt haláluk után az a hetven esztendő, amíg az örökösök rendelkeztek a szerzői jogokkal – így őket illeték a jogdíjak is.

HOLLÓSI ZSOLT

A magyar törvények szerint az alkotók – írók, költők, zeneszerzők, képzőművészek – halála után hetven évig illetik meg az örökösöket a szerzői jogok, így a jogdíjak is. Elvileg eddig fizetni kellett volna például József Attila és Juhász Gyula műveinek minden közreadása után, jövő januártól viszont mindkét szegedi kötődésű költő szövegei bárki által szabadon és ingyenesen felhasználhatók. Így visszakérülhetnek az Országos Széchényi Könyvtár által üzemeltetett, interneten elérhető Magyar Elektronikus Könyvtárba (MEK) is József Attila versei – amelyeket két évvel ezelőtt azért kellett levenni, mert az örökösök megtöltötték közzétételüket.

Az örökösök egyike, *Makai Ádám*, József Eta fia, azaz József Attila unoka-

öccse jól szituált londoni polgár, nem követelt pénzt, inkább erkölcsi aggályai voltak bizonyos publikációkkal szemben. Nem értett egyet a költő talán legvitatottabb írásművének, a Szabad ötletek jegyzékének mindenki által szabadon elérhető közzétételével –

mását. A szöveg egyébként a tiltás ellenére eddig is elérhető volt egy kanadai honlapról.

Az írók, költők örökösének szerzői jogait gyakran megsértik Magyarországon: elfelejtik megfizetni a jogdíjat. Talán ezért is ritkán hallani ezzel kap-

sem kell már jogdíjat fizetni. December 31-éig azonban a költő legkisebb testvérének, Juhász Endrének két unokáját, *Thékes Istvánt* és testvérét, *Thékes Lászlót* illetik meg a szerzői jogok. – Mindig nagyon toleráns vagyok a felhasználókkal, megegyezésre töreksem, mert a legfontosabb szempont számomra az, hogy Juhász Gyula verseit minél többen megismerjék. Még akkor is, ha esetenként nem tudnak fizetni értük – mondta *Thékes István*, aki a Kassák-jogörököstől, az idén má-

Ha egy antológiában megjelentetik a férjem írásait, fizetni többnyire nem tudnak.
Baka Tünde

jusban elhunyt Csaplár Ferencről, a Szegedről elszármazott irodalomtörténésztől kapott hasznos tanácsokat a kiadókkal vívott harchoz. Kivételként pozitív példát is említ: a szegedi Lazy Kiadó – amely friss karácsonyi könyvében, az Ezüsfenyőben is közöl két Juhász Gyula-költeményt – mindig példás korrektséggel kezeli a szerzői jogokat.

– Ha egy antológiában megjelentetik a férjem írásait, előtte általában engedélyt kérnek, de fizetni többnyire nem tudnak, csak egy-két tiszteletpéldányt küldenek. Ha rádióban vagy televízióban használják fel a műveit, akkor az Artisjus szerzői jogvédő irodán keresztül kapom meg a jogdíjat. Ennek az a szépséghibája, hogy évente csak egyszer számolnak el, és tíz százalékot levonnak – osztotta meg velünk tapasztalatait a közelmúlt legnevesebb szegedi költőjének, az 1995-ben elhunyt Baka Istvánnak az özvegye. *Baka Tünde* szerint a szerzői jogdíj olyan jelentéktelen, mintha nem is lenne. Az is előfordult, hogy egy-egy folyóirat engedély és jogdíj megfizetése nélkül közölt Baka-verseket. A legmeglepőbb mégis az volt, amikor a karácsonyi vásáron drága merített papírra nyomtatva árulták az egyik ismert Baka-költeményt, Hány János bordalát – persze a jogdíjtulajdonos megkérdezése nélkül.

→ Bartókra még várni kell

Bartók Béla 1945. szeptember 26-án hunyt el, így csak 2016 januárjában szűnik meg műveinek szerzői jogi védettsége. Hagyatéka sokáig fizikailag is kettészakítva, részint Amerikában, részint Magyarországon volt fellelhető. A hidegháború idején a jogdíjakkal kapcsolatos ügyek rendezése is problematikus volt. Néhány főműve rendkívül népszerűvé vált világszerte, így tízmilliósi bevételek keletkeztek a kottakiadásból, a koncertekből és a hangfelvételekből származó jogdíjakból. A komponista idősebbik fia, ifj. Bartók Béla Magyarországon élt, özvegye, Pásztor Ditta is hazajött Amerikából, fiatalabbik fia, Bartók Péter viszont ma is az Egyesült Államokban él. Amikor vita keletkezett abból, kié a befolyt pénz, még a Magyar Nemzeti Bank is állást foglalt a kérdésben. Bartókkal kapcsolatban az elmúlt évek talán legnagyobb sajtóvisszhangot kiváltó eseménye volt: a magyarországi jogok örökösének nem tetszett, ezért 2005-ben megtiltotta, hogy a bemutatás után is játsszák Alföldi Róbert rendezésében a Miskolci Bartók+ Operafesztiválra készült Kékszakkallú-produkciót.

József Attila pszichoanalitikusa kérésére rögzítette az olykor vad és trágár asszociációkra épülő, megrázó vallo-

solatos botrányról, mert kicsi a piac, nincs szó igazán jelentős összegekről. Jövőre Juhász Gyula művei után

Százötven éves a Fekete Ház

MUNKATÁRSUNKTÓL

Százötven éves Szeged egyik legpatinásabb épülete, a Fekete Ház, a Móra-múzeum történeti kiállítóhelye. Gyűjteménye számos érdekes és értékes műtárgyat rejt – a raktárak mélye a jubileum tiszteletére feltárul. Mától három napon át ingyenesen látogatható a ház, ahol 150 műtárgy emlékeztet a 150 esztendőre. Ma délelőtt 10-től bárki kezébe vehet olyan tárgyakat, amelyek egyébként a tárlókban „érinthetetlenek”. Előkerül a parasztlázadások hangulatát felelevenítő kiegyesített kasza, egy pár párbaj pisztoly, egy 1848-as kard és egy ódon pallos is.

Kívánságládába dobhatja be mindenki az utókornak szánt üzenetét, ugyanis a ládikót legközelebb a Fekete Ház 200. születésnapján fogják kibontani 2057-ben. A gyerekeket, diákcsoportokat a népi ékszerek kiállítására várják, ahol karkötőket, nyakékeket fűzhetnek. Délután 4-kor tartják a ház termeinek névadóját: Szent-Györgyi Albert, Klebelsberg Kunó és Dugonics András nevét veszik fel a helyiségek. Sötétedés után a Fekete Ház falánál körben 150 ünnepi gyertyát gyújtanak.

Origaminap

Október közepén hirdette meg az ősi japán legendát felelevenítő békeakcióját a Móra-múzeum. Több mint ezer papírmadar érkezett eddig, a szervezők pedig továbbra is várják az origamikat. Szombaton 10 és 13 óra között közös origaminapra várják a madárhajtogatókat. A legszebb példányokat elküldik Sadako Sasaki szobrához. A japán kislány kétéves volt, amikor szülővárosát, Hiroshimát atomtámadás érte. Tizenkét évesen leukémiát állapítottak meg nála a bomba utóhatásaként. A kórházban barátnője mesélte el neki a legendát, miszerint aki ezer papír darumadarat hajtogat, annak valóra válik egy kívánsága. Sadako azt remélte, ha elkészíti az origamit, meggyógyulhat. Halála napjáig 644 darut hajtogatott. Japánban álló szobra zarándokhely; gyerekek ezrei küldenek hozzá darumadarakat, békeüzeneteikkel.

Repülő Gizi vallomása

ÜJZSÁZI ILONA

„Minden ember egyformának születik...” – hivatkozik Kantra mottóként Repülő Gizi, aki hagyta *Greco Krisztinnak*, a Szegvárról elszármazott írónak, hogy naplós jegyzeteit életregényre szerkessze. Női nézőpontból látjuk a férfiak uralta világot. A 81 éves *Bodnár Gizella* életmeséje azt mutatja, hogy a társadalom periferián nőként létezni és életben maradni az elmúlt hatvan évben csak harcolva és tolvajkodva, asszonyként és kurvaként, férfiblondként és lesbikusként lehetett. A kleptomán Gizi kalandjainak ára volt a húsz év börtön, s a legalább ennyi megúszott büntetés. Örök újrakezdő lett Gizi, akinek mára semmije se maradt, csak a hírhedtsége, mégis: minden szaván átsüt az optimizmus. Mert az élet két férjjel és három gyerekkel és számtalan kalanddal – szép!

Bodnár Gizella: Repülő Gizi, a tolvajok királynője. Broadway Invest Kft. 2007. Ajánlott ár: 2990 forint.

A FÉNYKÉPEZÉS MAGYAR KLASSZIKUSAI A REÖK-BEN

Harctér, divat, sport – amire figyelt a világ

A FEKETE-FEHÉR MŰVÉSZETI FOTÓK MEGDÖBBENTŐ EREJÜEK

Fotó: Frank Yvette

Öt világhírű magyar származású fotográfus – Brassai, Robert Capa, André Kertész, Moholy-Nagy László és Martin Munkacs – művei láthatók Budapest és Debrecen után január 13-áig a Regionális Összművészeti Központ (M)érték című kiállításán.

DOMBAI TÜNDE

Brassai, Capa, Kertész, Moholy-Nagy és Munkacs fotóit együtt, ebben az

összeállításban eddig soha sehol nem láthatta a közönség – magyarán *Leányi Attila*, a tárlat impresszáriója. Egyenként a világ kiállítótermeiben mindig jelen vannak, sőt a fotók árverési világrekordját is egy magyar, André Kertész tartja ötmillió forinttal. A REÖK-ben az 1917 és 1962 között készült fotográfiákat rendezték időrendbe, így összevethető, ki mivel foglalkozott ugyanabban az időben.

Az öt fotográfus egyike sem a saját hazájában lett próféta. André Kertész (eredeti nevén Kertész Andor, 1894-1985) Franciaországban és Amerikában lett világhírű, míg a Brassai-ként ismertté vált Halász Gyula (1899-1984) a párizsi éjszakából merített ihletet. Trockij-portréjával ugrott ki Robert Capa (Friedmann Endre Ernő, 1913-1954), igazi klasszikussá a spanyol polgárháborúban készült A

→ **SZTÁRFOTÓS FÉNYKÉPEZ.** A negyven évig hollywoodi sztárokat és főként nőket megörökítő *Szipál Márton* (85) élet- és fotóművész, akit kopasz fejről és nagy szemüvegről egy távközlési cég reklámaként ismert meg az ország, jövő héten kedden, szerdán és csütörtökön tárlatot vezet és fényképez a REÖK-ben.

milicista halála című fotója tette. Az Egyesült Államokban haditudósító lett, végigfotózta az angol, észak-afrikai és olasz hadszínteret, sőt a franciaországi partraszállást is. Negyvenegy évesen esett munkája áldozatául, amikor a Life magazin megbízásából Indokínába ment tudósítani.

Moholy-Nagy László (Weisz László, 1895-1946) tízévesen került Szegedre, itt érettségizett, Babits Mihály is tanította. Pesten lett avantgárd költő, festő, fényképész, fémszobrász, ám élete meghatározó részét Németországban és Chicagóban élte a Bauhaus, majd a School of Design mestereként. Martin Munkacs (Munkácsi Márton 1896-1963) divatfotósként kezdett, később a világ legjobban fizetett sportfotósaként dolgozott az USA-ban.

fókusz

könyvárúháZ
LÍRA KÖNYVKLUB
TÖRZSVÁSÁRLÓI KÁRTYÁRA
7% KEDVEZMÉNY!

H-6720 Szeged, Tisza L. krt. 34.
www.fokuszonline.hu
Telefon: (+36 62) 420-624 Fax: (+36 62) 424-789
E-mail: fokusz.szeged@lira.hu